

Rol en positie van de gemeenteraad

Onderzoek naar de visie
van raadsleden, wethouders en burgemeesters
over de rol en positie van raad en raadsleden

 RAADSLID.NU
NEDERLANDSE VERENIGING VOOR RAADSLEDEN

Een mens moet zo mogelijk elke dag naar een liedje luisteren, een goed gedicht lezen, een mooi schilderij zien en een paar zinnige woorden uiten (Johann Wolfgang von Goethe, 1749-1832)

Inhoudsopgave

1. Rol en positie van de gemeenteraad.....	2
2. Rechte tellingen, de raadsleden.....	9
3. Rechte tellingen, de collegeleden	16
4. Verantwoording.....	21
2.1 Methodiek	21
2.2 Response versus populatie, de raadsleden	21
2.3 Response versus populatie, de collegeleden	25
5. Overheid in Nederland	29

1. Rol en positie van de gemeenteraad

Inleiding

In opdracht van Raadslid.Nu heeft Overheid in Nederland in de eerste helft van 2017 een onderzoek uitgevoerd onder raadsleden en collegeleden om vast te stellen in hoeverre de gemeenteraad fungeert als het hoogste bestuursorgaan. Volgens de wet is de gemeenteraad in elke gemeente het hoogste bestuursorgaan. Maar beschouwen raadsleden en collegeleden in de praktijk de gemeenteraad ook als het hoogste bestuurlijke orgaan binnen de gemeente?

Voor Raadslid.Nu was de aanleiding van het onderzoek om een jaar voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 te achterhalen hoe raadsleden over de eigen rol en positie van de gemeenteraad oordelen. Bovendien wenste Raadslid.Nu met het oog op de te houden Raadsacademies een beter beeld te hebben over hoe raadsleden over hun rol en positie oordelen, om zo daarover beter onderbouwd het gesprek te voeren met raadsleden.

Vooruitlopend op de eindrapportage van dit onderzoek heeft Raadslid.Nu ter gelegenheid van de Dag voor de Raad in Delft een voorpublicatie uitgebracht. De strekking daarvan was dat krap de helft van de raadsleden de gemeenteraad daadwerkelijk beschouwt als het hoogste bestuursorgaan van de gemeente.

Loyaliteit

De loyaliteit van raadsleden ligt niet bij de gemeenteraad. Voor het overgrote deel van de raadsleden ligt hun loyaliteit bij de eigen fractie (45 procent). Ook de loyaliteit aan de eigen opvattingen scoort met 41 procent bijna net zo hoog. Voor slechts negen procent van de raadsleden is de loyaliteit aan de gemeenteraad het belangrijkste in zijn of haar functioneren. De loyaliteit aan de coalitie (4 procent) en de loyaliteit aan de oppositie (0 procent) scoren het laagste op de vraag die gesteld.

Welke van de volgende aspecten vindt u het meest belangrijk in uw functioneren als gemeenteraadslid?	
Loyaliteit aan mijn fractie	45%
Loyaliteit aan mijn eigen opvattingen	41%
Loyaliteit aan de gemeenteraad	9%
Loyaliteit aan de coalitie	4%
Weet ik niet / geen mening	1%
Loyaliteit aan de oppositie	0%

Invloed

De raadsleden is gevraagd of de gemeenteraad in de praktijk daadwerkelijk als hoogste bestuursorgaan, in de zin van het meest invloedrijk, beschouwd kan worden. Volgens 54 procent van de raadsleden kan de raad in praktijk (zeker) wel beschouwd worden als het

hoogste bestuursorgaan. Ongeveer een derde deel van de deelnemers (32 procent) geeft aan dat dit (zeker) niet zo kan worden beschouwd.

Kan in de praktijk in uw gemeente de raad daadwerkelijk worden beschouwd als het hoogste bestuursorgaan? (in de zin van het meest invloedrijk).	
Zeker niet	10%
Niet	22%
Neutraal	13%
Wel	29%
Zeker wel	25%
Weet niet / geen mening	0%

Raadsleden hebben daarop ook een toelichting gegeven:

- *“De dualisering heeft het college op tal van terreinen zelfstandig bevoegd gemaakt, waardoor de raad op die gebieden niet meer het hoogste bestuursorgaan is. Tel daarbij op het overwicht in kennis en ambtelijke ondersteuning die er al was”.*
- *“De raad geeft sluipenderwijs haar rollen af via taken zoals gemeenschappelijke regelingen of stoot zaken af zoals bij het verzelfstandigen van onderwijs”.*
- *“Er wordt van alles gedaan om dat ‘hoogste’ bestuursorgaan minimaal te informeren. Dat gaat van beleidsnota’s van honderd pagina’s en meer tot en met vertraging in het doorgeven van problemen en/of fouten.”*
- *“Als de raad in meerderheid iets wil dat de wethouders of burgemeester per se niet willen dan wordt de meerderheid van de raad nog wel eens gepasseerd.”*
- *“De raad volgt in wezen de agenda die het college maakt. Er zit weinig initiatief vanuit de raad in de agenda. Dat is wel nodig wil je invloed kunnen uitoefenen en als invloedrijk worden gezien.”*
- *“Formeel is de raad het hoogste bestuursorgaan maar parttime raadsleden kunnen moeilijk hetzelfde kennisniveau ontwikkelen als fulltime ambtenaren en collegeleden.”*
- *“De raad is het meest invloedrijk omdat de raad feitelijk beslist. Maar het college heeft de meeste invloed op de agenda.”*

Slechts een zeer krappe meerderheid van de raadsleden beschouwt de gemeenteraad als een gelijkwaardige partner van het college van B en W. Voor 16 procent van de raadsleden is het antwoord op deze vraag ronduit bevestigend. Voor 35 procent is het antwoord gewoon positief. Bijna een derde deel van de raadsleden (22 en 9 procent) antwoordt ontkennend dan wel “zeker niet” op de vraag: is in uw gemeente de gemeenteraad een gelijkwaardige partner van het college van B en W.

Is in uw gemeente de gemeenteraad een gelijkwaardige partner van het College van B&W?	
Zeker wel	16%
Wel	35%
Neutraal	18%
Niet	22%
Zeker niet	9%
Weet niet / geen mening	0%

Collegeleden

Dezelfde vragen over positie en invloed van de gemeenteraad is ook gesteld aan collegeleden. Voor bijna de helft (47 procent) van de collegeleden is in zijn/haar gemeente de gemeenteraad een gelijkwaardige partner van het college van B en W.

Is in uw gemeente de gemeenteraad een gelijkwaardige partner van het College van B&W?	
Zeker wel	13%
Wel	34%
Neutraal	28%
Niet	19%
Zeker niet	6%
Weet niet / geen mening	1%

Wie heeft het meeste invloed

Raadsleden is gevraagd welke personen/instanties de grootste invloed hebben op het gemeentelijke beleid. De top-6 volgens raadsleden (met tussen haken de score volgens collegeleden, te weten burgemeester en wethouders) is:

1. Wethouders 38 procent (52 procent, volgens collegeleden)
2. Gemeenteraad 35 procent (33 procent, volgens collegeleden)
3. Ambtelijke organisatie 19 procent (8 procent, volgens collegeleden)
4. Burgemeester 4 procent (3 procent, volgens collegeleden)
5. Gemeentesecretaris 1 procent (0 procent, volgens collegeleden)
6. Griffier 0 procent (0 procent, volgens collegeleden).

Taak van raadslid

De volksvertegenwoordigende rol wordt vaak door raadsleden genoemd als de belangrijkste van de drie rollen, kaders stellen, controleren en volksvertegenwoordiging. Raadsleden is daarom de stelling voorgelegd of zij het eens zijn met: "De belangrijkste taak van een gemeenteraadslid is het vertolken van opvattingen en emoties die leven onder de inwoners."

Meer dan de helft (59 procent) van de raadsleden is het (zeer) eens met deze stelling: "Als raadslid moet je weten wat er bij inwoners leeft en welke oplossingen men in gedachten heeft."

Raadsleden gaven daarbij de volgende toelichting:

- "Alleen het vertolken is niet voldoende. Je moet ook alternatieven bieden"
- "Emoties moeten zeker niet worden genegeerd, maar het vertolken is een ander verhaal. Een toetsing vooraf op redelijkheid en juistheid is noodzakelijk"
- "Als raadslid is het belangrijk om het algemeen belang niet uit het oog te verliezen"
- "Vertolken is iets ander dan ongefilterd weergeven, politiek is ook de kunst van bestuurlijk verantwoord vormgeven."

- *“Een raadslid is geen ‘doorgeefluik’ voor de opvattingen en emoties van inwoners. Wel is het van belang goed op de hoogte te zijn van wat er leeft”*
- *“Ik ben het er zowel sterk mee eens als sterk mee oneens. Het is een paradox die constant levend gehouden moet worden. Luister naar de inwoners, handel overeenkomstig de waarden waar je zelf voor staat!”*
- *“Je moet weten wat leeft onder inwoners, maar dat is wat anders dan met alle winden meewaaien.”*

Collegeleden oordelen redelijk neutraal over de mate waarin raadsleden in hun gemeente de ideeën en emoties vertolken die onder inwoners leven. Zestig procent vindt dat raadsleden dat in voldoende mate doen. Volgens 16 procent van de collegeleden doen raadsleden dat te weinig terwijl 22 procent van de collegeleden vindt dat raadsleden “te veel” zich laten leiden door het vertolken van de ideeën en emoties die leven onder de bevolking.

Vervolgens is raadsleden ook gevraagd wat de meest belangrijke rol is. Voor 44 procent van de raadsleden is het “vertegenwoordigen van de opvattingen en ideeën van inwoners” de meeste belangrijke rol die een gemeenteraadslid moet vervullen. Daaropvolgend wordt “met een volmacht van de kiezer handelen op basis van eigen ideeën en overwegingen” (22 procent) en “uitvoeren van de politieke standpunten van de eigen partij” (18 procent) als belangrijke rol beoordeeld. Collegeleden oordelen vrijwel hetzelfde met een kleiner percentage (39 procent) die vindt dat het vertegenwoordigen van opvattingen en ideeën van inwoners de belangrijkste taak voor raadsleden is, en een groter deel (29 procent) die vindt dat raadsleden moeten handelen met een volmacht van de kiezer op basis van eigen ideeën en overwegingen.

In het verlengde daarvan gaven raadsleden ook hun oordeel over de stelling of “voor een goed functioneren als raadslid is het niet noodzakelijk om veel kennis te hebben van wet- en regelgeving”. Een kwart van de raadsleden is het (sterk) eens met deze stelling en vindt veel kennis van wet- en regelgeving dus niet noodzakelijk. Krap meer dan de helft (51 procent) van de raadsleden is het (sterk) oneens met de stelling en vindt het dus wel belangrijk om (veel) kennis te hebben van wet en regelgeving.

Raadsleden gaven daarbij de volgende toelichting:

- *“Je hoeft als raadslid niet ook een beleidsmedewerker te zijn”*
- *“Het is niet noodzakelijk wanneer er een goede griffie is die helpt de wensen van raadsleden te vertolken naar concrete, goed onderbouwde eisen. Als die ondersteuning er niet is, moet het raadslid wel degelijk zelf kennis van wet- en regelgeving hebben om niet met een kluitje in het riet te worden gestuurd.”*
- *“Het gaat om het zoeken van wegen om iets te realiseren waar de gemeenschap baat bij heeft dan het afschieten van ideeën omdat het wettelijk niet mogelijk zou zijn.”*
- *“Het raadslid hoeft geen jurist te zijn, maar moet wel weten waar zij/hij de kennis kan halen”.*

Collegeleden is gevraagd wat zij vinden van de kennis van raadsleden in hun gemeente over wet- en regelgeving, opdat zij als raadslid goed kunnen functioneren. Deze kennis is volgens

de collegeleden (ruim) voldoende (34 procent) en (ruim) onvoldoende (35 procent). Kortom, evenveel voor- als tegenstanders.

Daar waar het gaat om het belang van kennis door raadsleden van wet- en regelgeving is 45 procent van de collegeleden het (zeer) oneens met de stelling “Voor een goed functioneren als raadslid is het niet noodzakelijk om veel kennis te hebben van wet- en regelgeving”. Daartegenover staat 36 procent van de collegeleden die het (zeer) eens zijn met deze stelling.

Initiatief

Raadsleden, zo blijkt uit de enquête, vertrouwen zeer op hun eigen ideeën en opvattingen. Als het gaat om onderwerpen die raadsleden zelf belangrijk vinden, is de vraag gesteld of het gemakkelijk is om deze onderwerpen aan de orde te stellen. Een derde deel antwoordt dat het slechts “soms” lukt om onderwerpen die men zelf belangrijk vindt aan de orde te stellen in de gemeenteraad. Voor 44 procent van de raadsleden geldt echter dat het regelmatig lukt om onderwerpen aan de orde te stellen en voor een vijfde deel (20 procent) is het antwoord op deze vraag: “meestal wel/altijd”.

Er worden trouwens diverse redenen genoemd waarom het niet (altijd) lukt om eigen onderwerpen aan de orde te stellen. Het meest genoemd daarbij zijn:

1. De coalitie laat het niet toe;
2. De agenda zit te vol en/of er is te weinig tijd.

Functioneren van de gemeenteraad

Als het gaat om het functioneren van de gemeenteraad scoort volgens raadsleden de fractie het beste. Daar waar de griffier niet scoort als het gaat om de invloed op het gemeentelijk beleid, wordt de griffier hoog gewaardeerd om zijn rol voor het functioneren van de gemeenteraad. De antwoorden op deze vraag leverde de volgende score op een schaal van 1 tot 10 op:

1. De fractie – 7,7
2. Griffier – 7,4
3. Burgemeester – 6,8
4. De gemeenteraad als collectief – 6,8
5. Ambtelijke organisatie – 6,5
6. Wethouders – 6,4

Raadsleden gaven ook een toelichting op het cijfer dat ze gaven:

- *“Burgemeester staat helaas niet boven de partijen. De rest van de driehoek is bang of handelt uit eigen belang.”*
- *“Wethouders steunen op een coalitie die geen enkele ruimte laat aan inbreng door de oppositie.”*
- *Een goed functionerende griffie is onontbeerlijk voor de raad, gelukkig hebben wij die ook”.*
- *“Mijn fractie is actief in vergaderorde en presidium en verbetert met fractievoorzitters, griffier en burgemeester de vergaderaanpak en de sfeer”.*

De collegeleden is in het onderzoek de vraag voorgelegd welk cijfer zij geven voor het functioneren van de gemeenteraad. Gemiddeld wordt het cijfer 6,4 gegeven voor het functioneren van de raad. Van 18 procent van de collegeleden krijgt de raad een 8 of hoger. Bijna een kwart (23 procent) van de collegeleden geeft de raad een onvoldoende, dat wil zeggen een 5 of lager.

Steun en bondgenoot

De meeste ondersteuning krijgen raadsleden van de eigen fractie (86 procent). Verder scoren de griffier (76 procent) en de persoonlijke omgeving, dat wil zeggen familie en/of vrienden (47 procent) hoog op ondersteuning bij de uitvoering van werkzaamheden. De ondersteuning door de burgemeester (21 procent), de wethouder (33 procent) en de collega-raadsleden (27 procent) scoren duidelijk lager.

Advies voor nieuwe raadsleden en raad

Om als raadslid effectief te kunnen functioneren, is raadsleden gevraagd welk advies zij hebben voor nieuwe raadsleden. Een zesde deel (17 procent) heeft geen advies voor nieuwe raadsleden. De vaakst genoemde adviezen zijn:

1. Doe vooraf veel kennis en ervaring op;
2. Heb veel contact met fractieleden, andere partijen en inwoners;
3. Blijf jezelf.

Om de gemeenteraad effectiever te laten functioneren, zijn ook veranderingen nodig, volgens de raadsleden. De belangrijkste veranderingen die het vaakst genoemd worden zijn:

1. Het bieden van faciliteiten (kennis, scholing, cursus, ondersteuning voor professionalisering);
2. Duidelijk en kort in hoofdlijnen, minder details;
3. Meer en beter luisteren naar elkaar, minder partijen en verjonging.

Collegeleden, zo blijkt uit het onderzoek, vinden het (zeer) noodzakelijk dat raadsleden meer opleiding en training volgen voor het goed kunnen uitoefenen van kerntaken: kaders stellen voor beleid (86 procent), controleren van gemeentebestuur (74 procent) en volksvertegenwoordigers (57 procent). Kortom, op de drie kernrollen van de raad is extra opleiding en training, volgens collegeleden, gewenst. Daarbij merkt 60 procent van de collegeleden op dat raadsleden te veel tijd besteden aan activiteiten binnen het gemeentehuis, zoals commissies en vergaderingen.

Collegeleden adviseren raadsleden om op een 3-tal punten verbeteringen te organiseren:

1. focus op hoofdlijnen en hoofdzaken;
2. Bewustzijn van rol: algemeen belang gaat boven eigen belang;
3. Kwaliteit van raadsleden verhogen.

Verantwoording

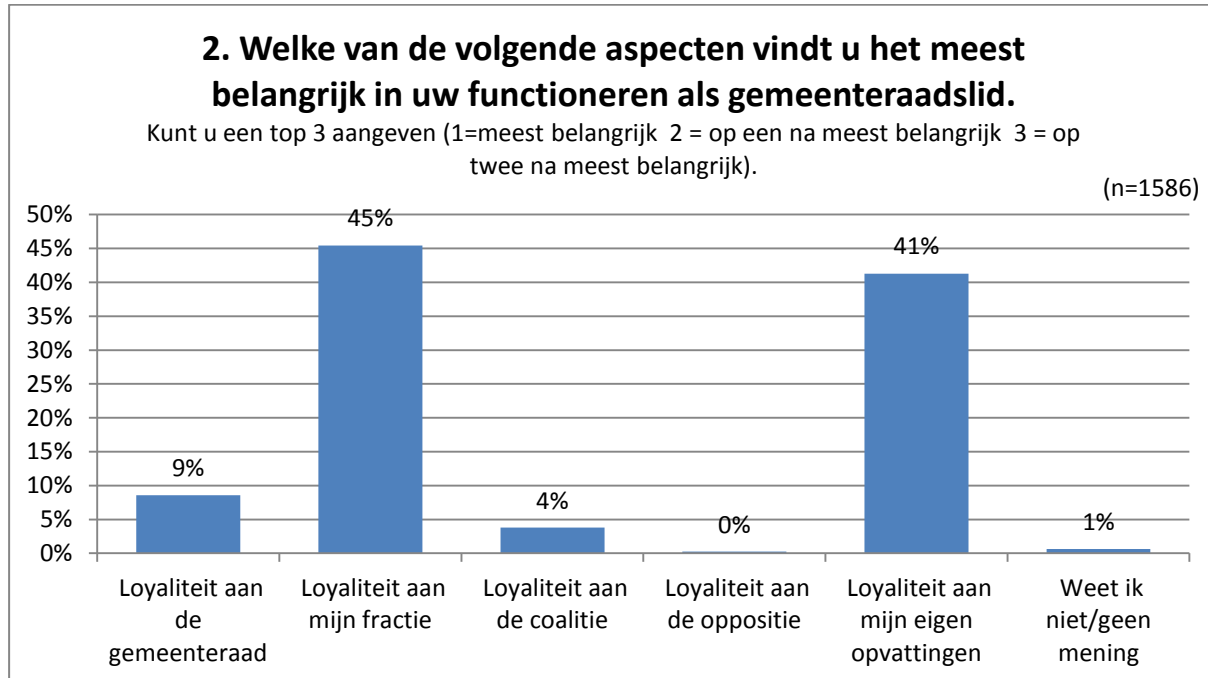
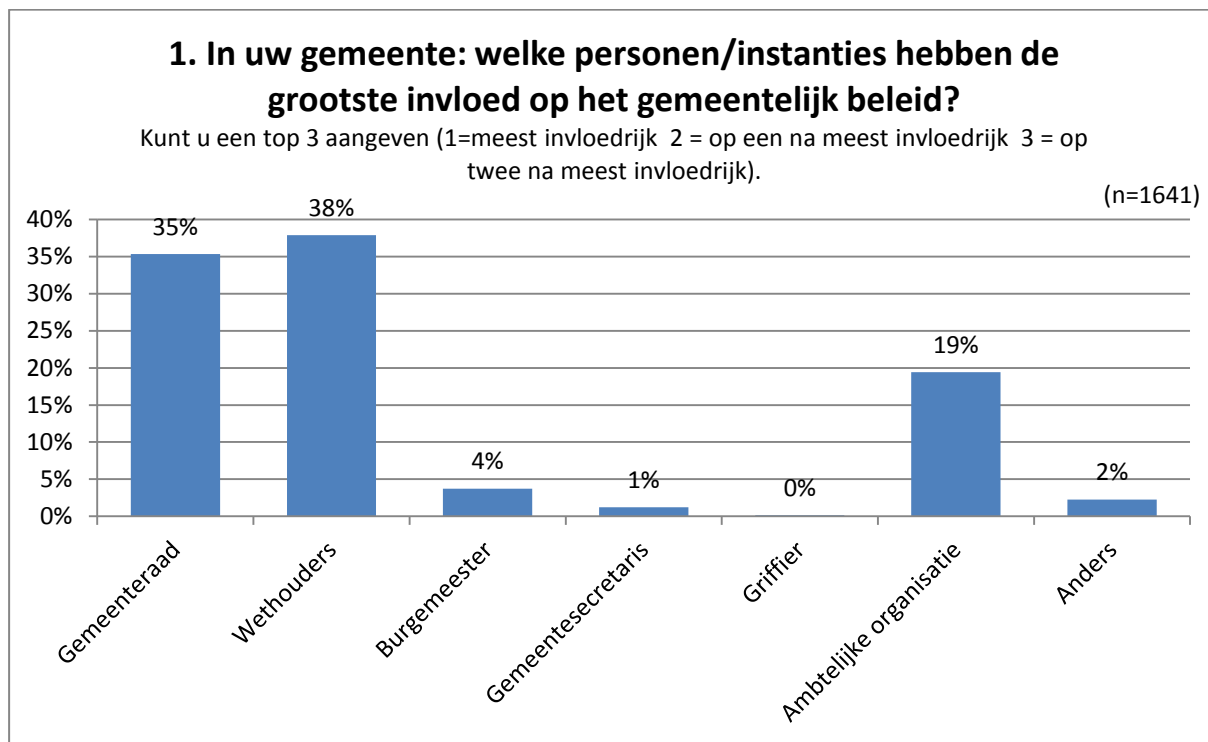
Voor de enquête zijn 8.245 raadsleden benaderd. Daarvan hebben 1.645 raadsleden de enquête ingevuld geretourneerd. De respons komt daarmee op 18,45 procent van de (actieve) gemeenteraadsleden.

De enquête is ingevuld door 383 leden van het college van Burgemeester en Wethouders. Benaderd zijn 1.702 collegeleden en daarmee komt de response op 20,75 procent van de actieve collegeleden.

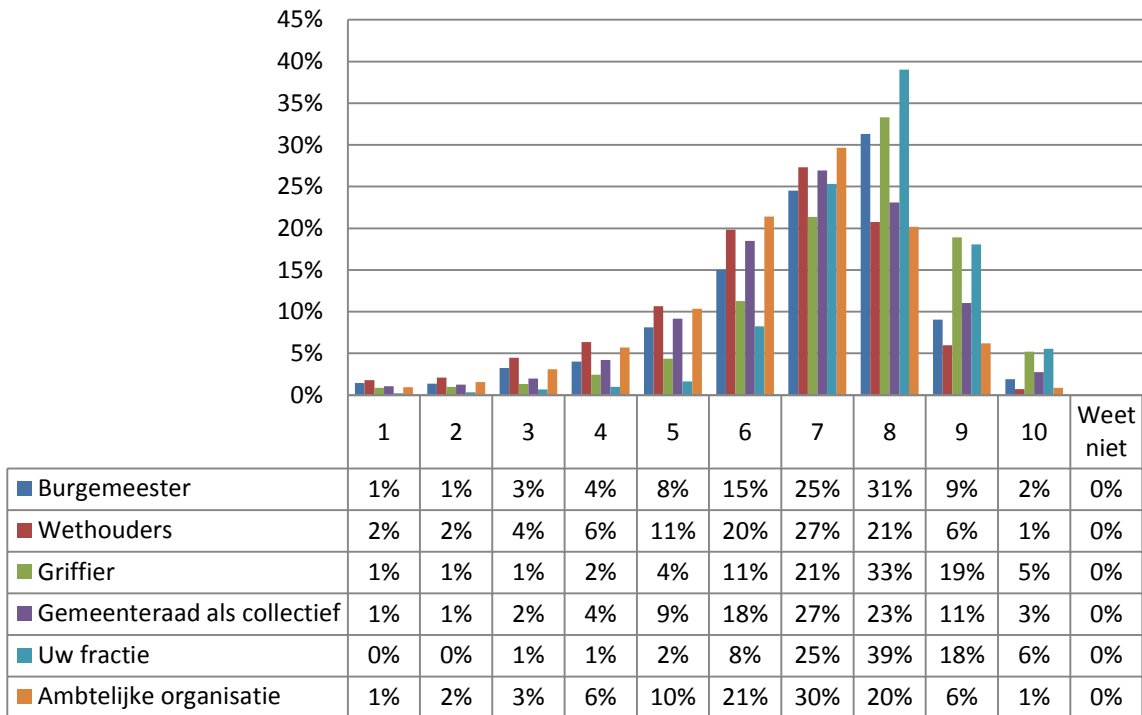
De onderzoeksgegevens zijn opvraagbaar bij Raadslid.Nu, per mail bereikbaar via: info@raadslid.nu.

Bij overname uit dit rapport als bron vermelden: Raadslid.Nu, de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, Den Haag, 30 augustus 2017

2. Rechte tellingen, de raadsleden

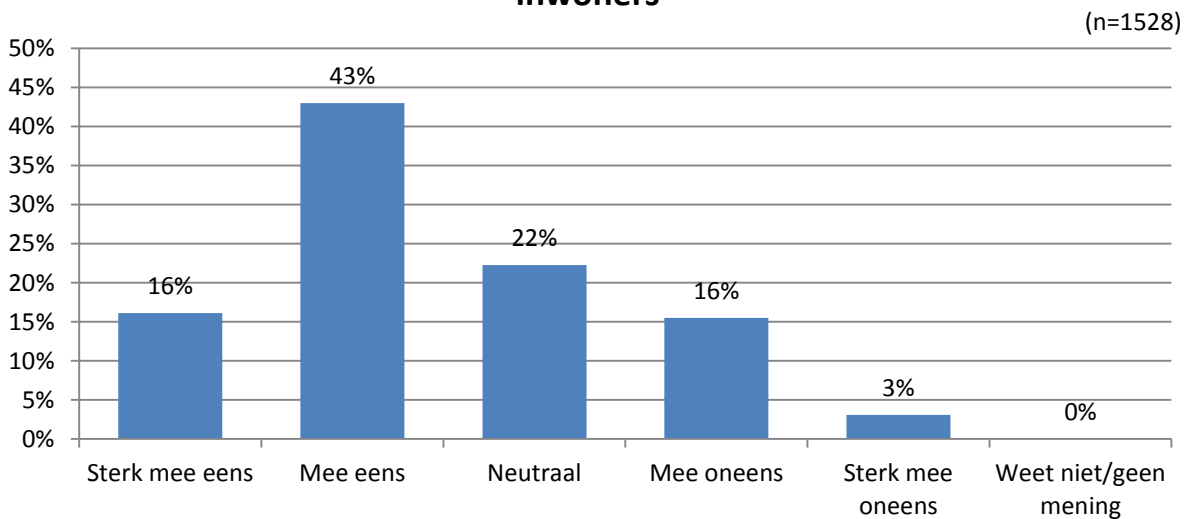

3. In welke mate bevorderen in uw gemeente de volgende personen/instaties het functioneren van de gemeenteraad? (n=1526)

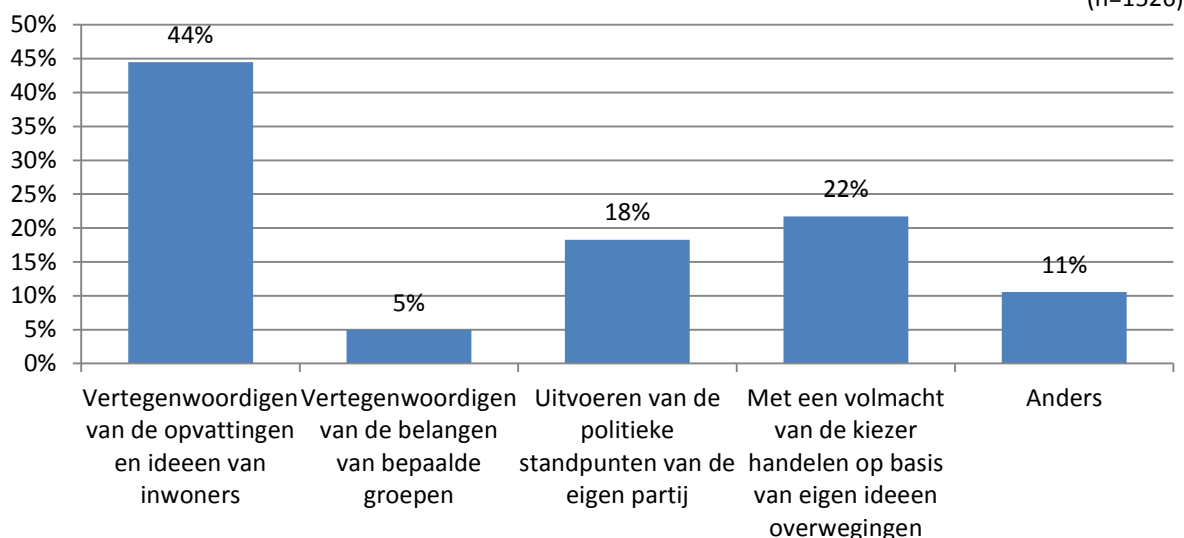

4. In welke mate bent u het (on)eens met de volgende stelling:

"De belangrijkste taak van een gemeenteraadslid is het vertolken van opvattingen en emoties die leven onder de inwoners"

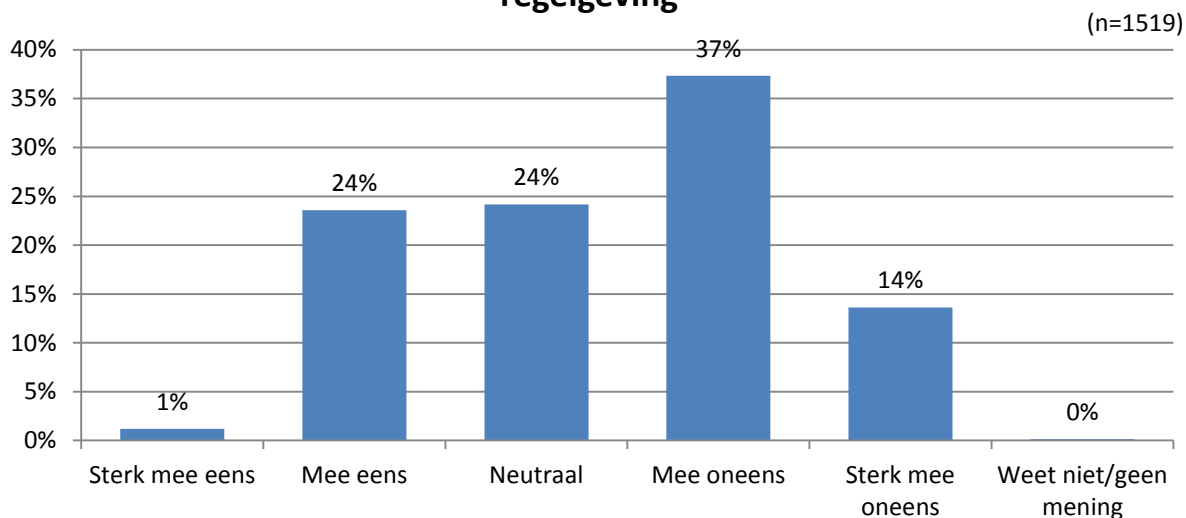

5. Wat vindt u de meest belangrijke rol die een gemeenteraadslid moet vervullen?

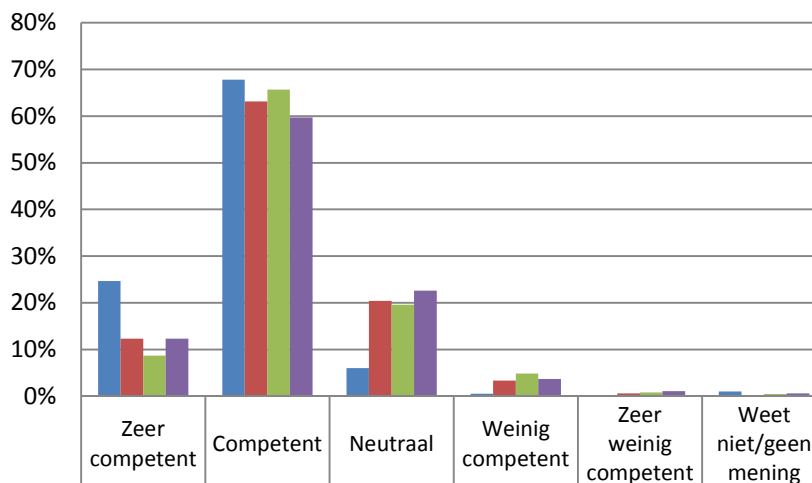
6. In welke mate bent u het (on)eens met de volgende stelling.

“Voor een goed functioneren als raadslid is het niet noodzakelijk om veel kennis te hebben van wet- en regelgeving”

7. Hoe competent beoordeelt u zichzelf als raadslid in uw relaties met:

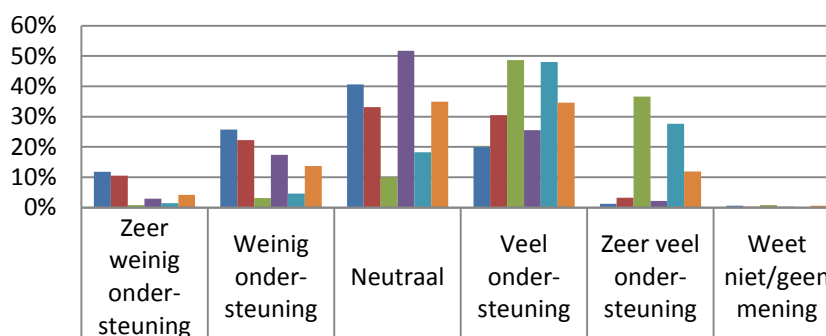
(n=1515)

Relatie	Zeer competent	Competent	Neutraal	Weinig competent	Zeer weinig competent	Weet niet/geen mening
Leden van uw fractie	25%	68%	6%	1%	0%	1%
Overige raadsleden in de raadszaal	12%	63%	20%	3%	1%	0%
Het college van B&W	9%	66%	20%	5%	1%	0%
De burgemeester / voorzitter van de raad	12%	60%	23%	4%	1%	1%

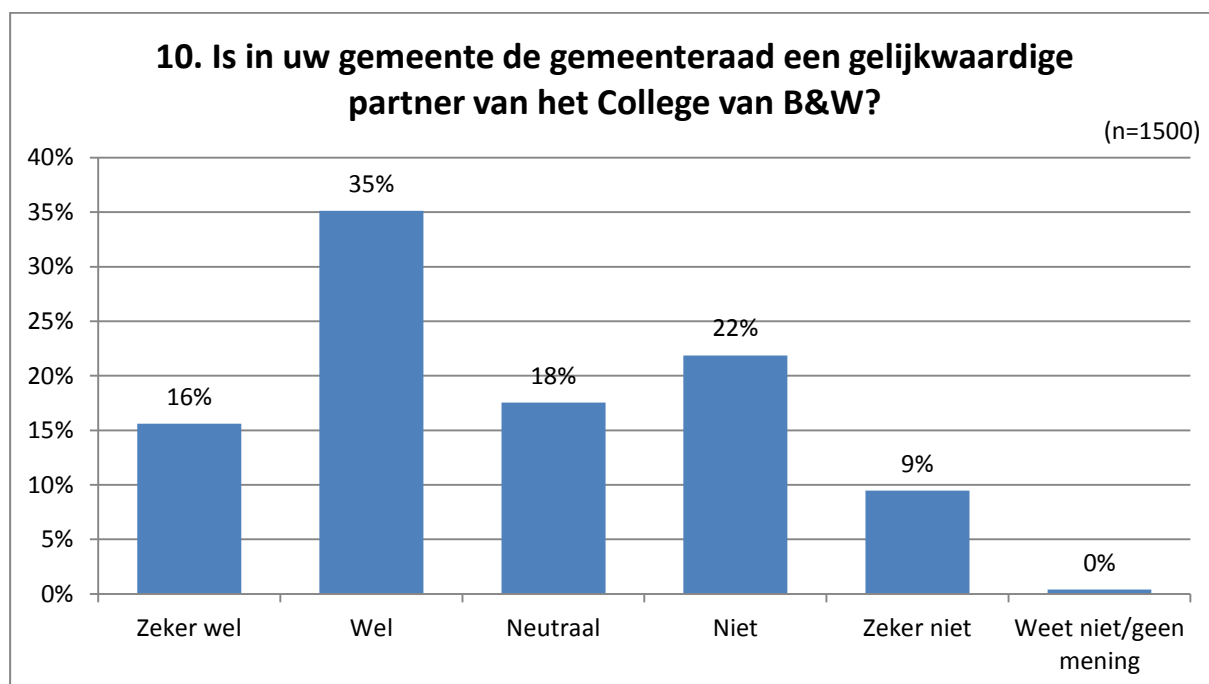
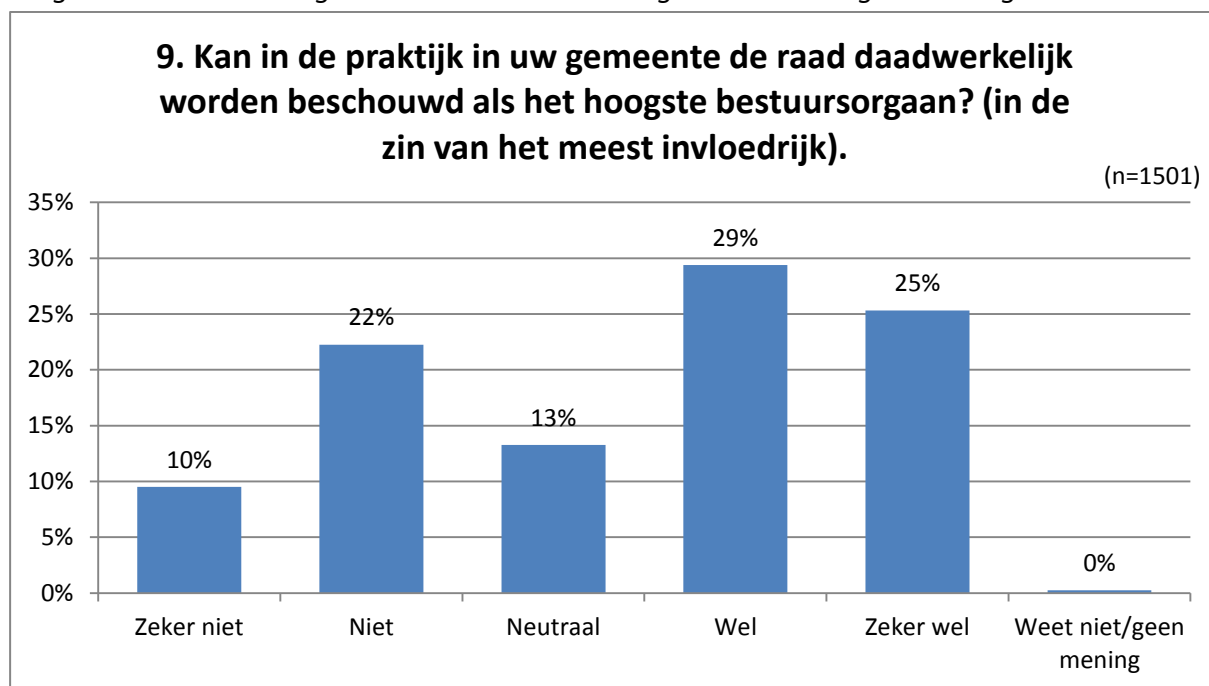
8. Hoeveel ondersteuning ontvangt u van de volgende personen/instanties voor het kunnen uitvoeren van uw werkzaamheden als gemeenteraadslid?

(n=1504)

Instantie	Zeer weinig ondersteuning	Weinig ondersteuning	Neutraal	Veel ondersteuning	Zeer veel ondersteuning	Weet niet/geen mening
Burgemeester	12%	26%	41%	20%	1%	1%
Wethouders	11%	22%	33%	30%	3%	0%
Eigen fractie / partij	1%	3%	10%	49%	37%	1%
Collega-raadsleden	3%	17%	52%	25%	2%	0%
Griffier	1%	5%	18%	48%	28%	0%
Persoonlijke omgeving (familie, vrienden)	4%	14%	35%	35%	12%	1%

De gemeenteraad is volgens de Grondwet het hoogste bestuursorgaan in de gemeente.

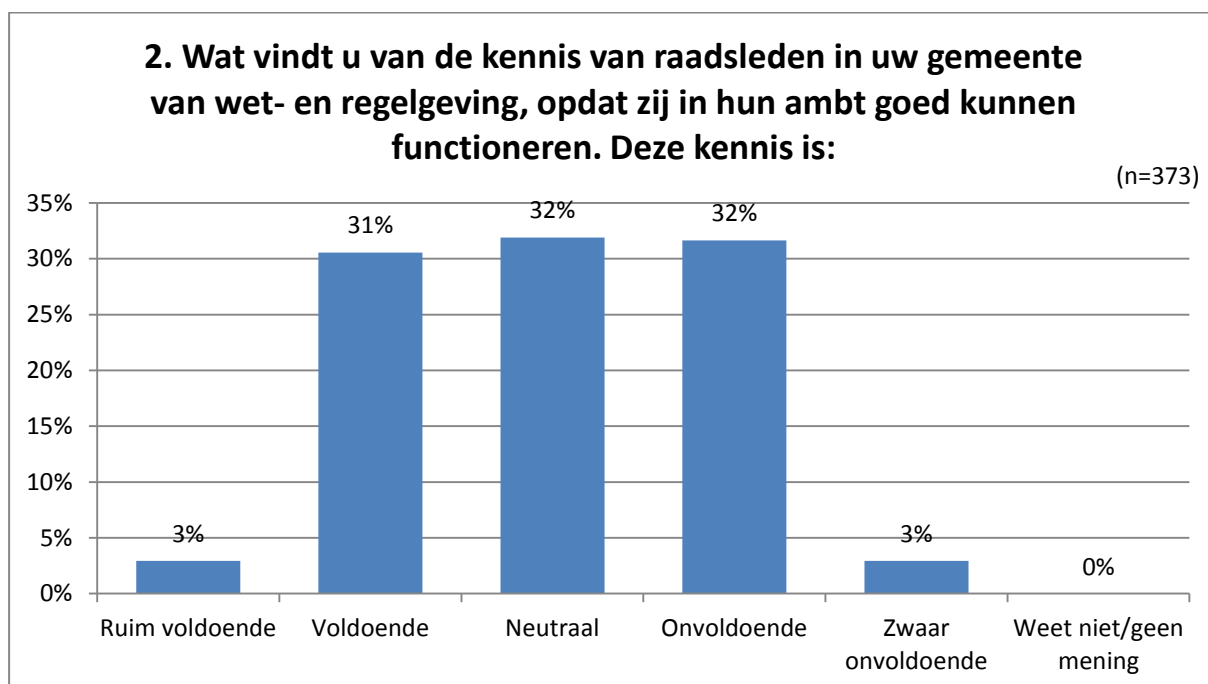
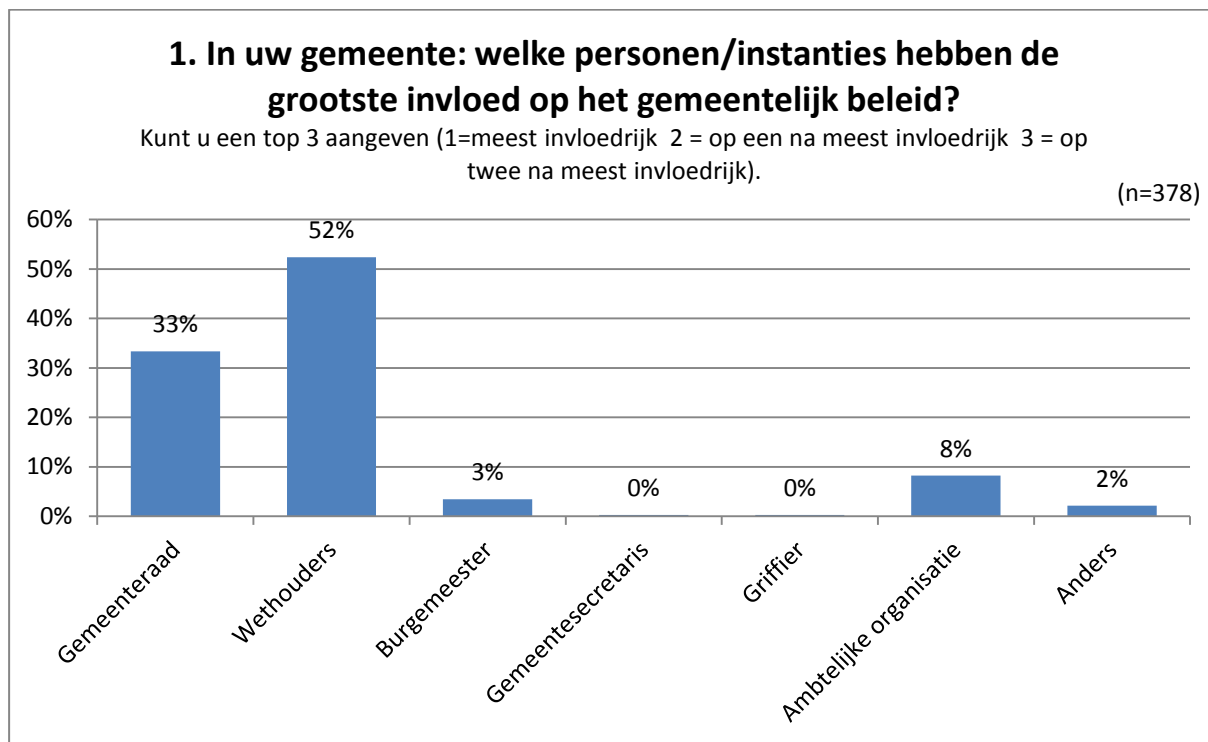

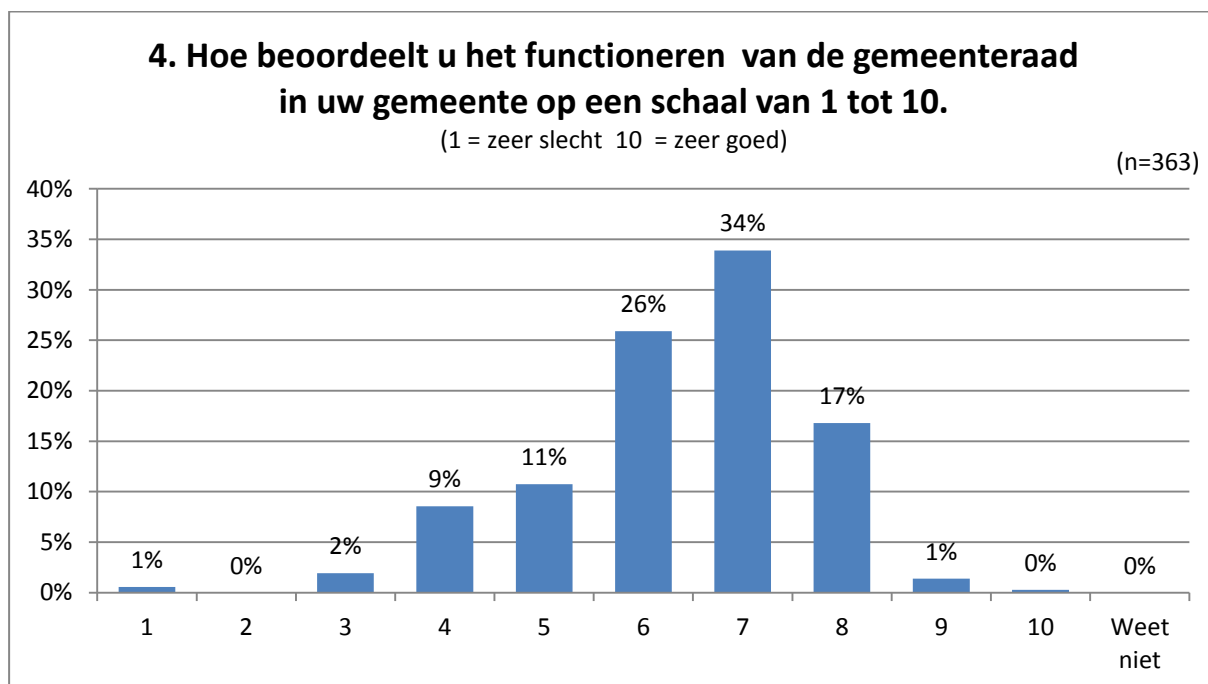
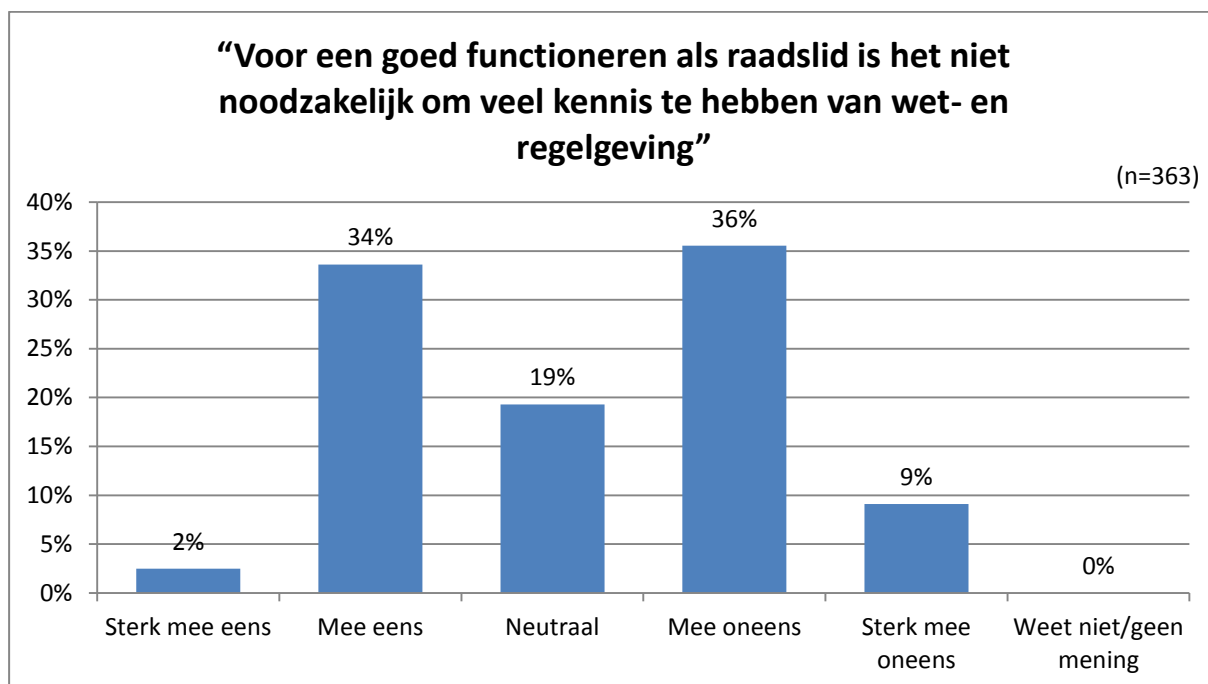

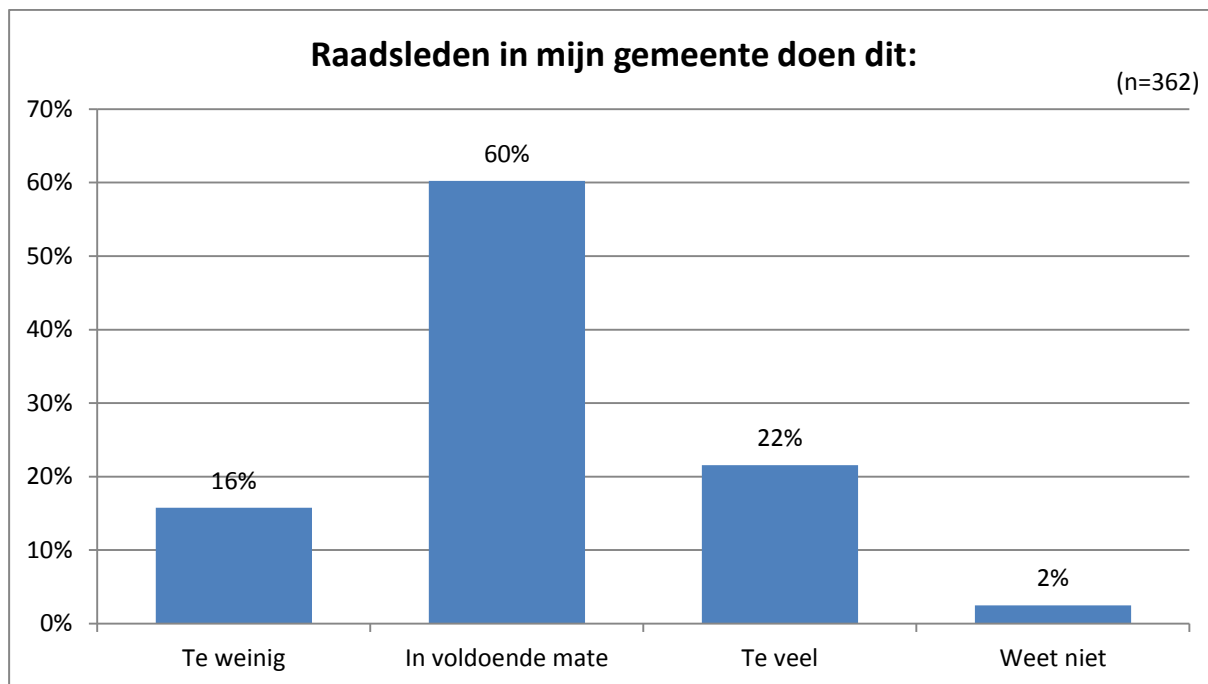
3. Rechte tellingen, de collegeleden

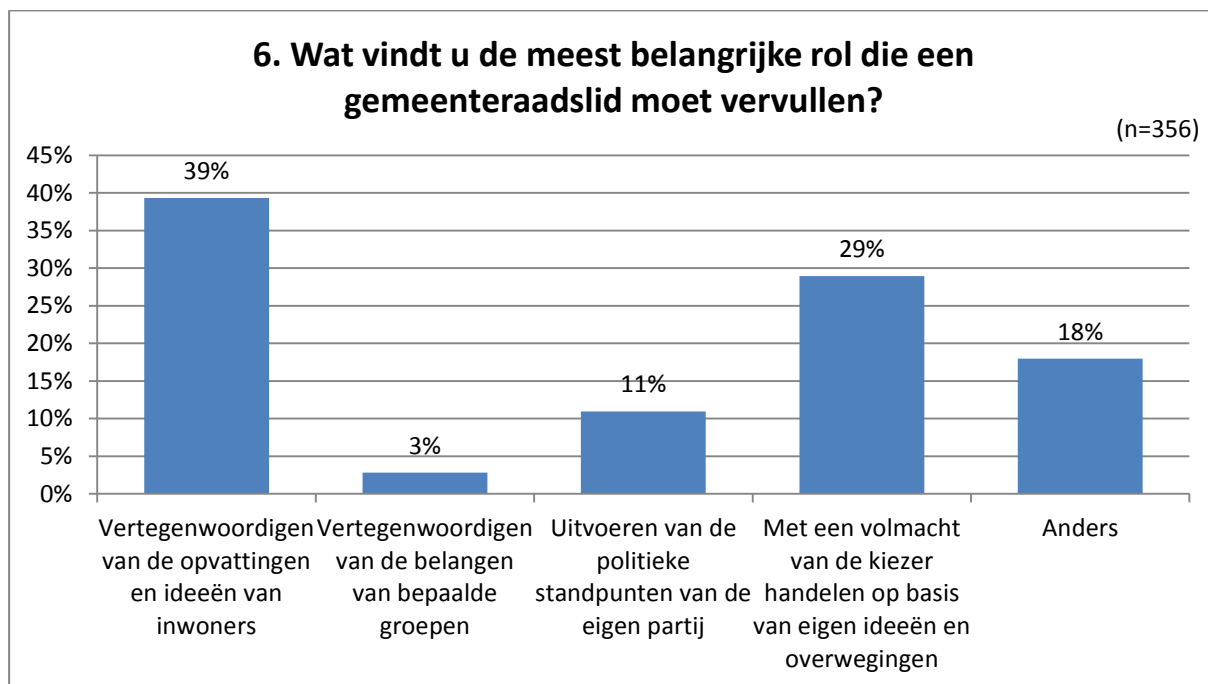
3. In welke mate bent u het (on)eens met de volgende stelling.

5. Wat vindt u van de mate waarin raadsleden in uw gemeente de ideeën en emoties vertolken die leven onder de inwoners.

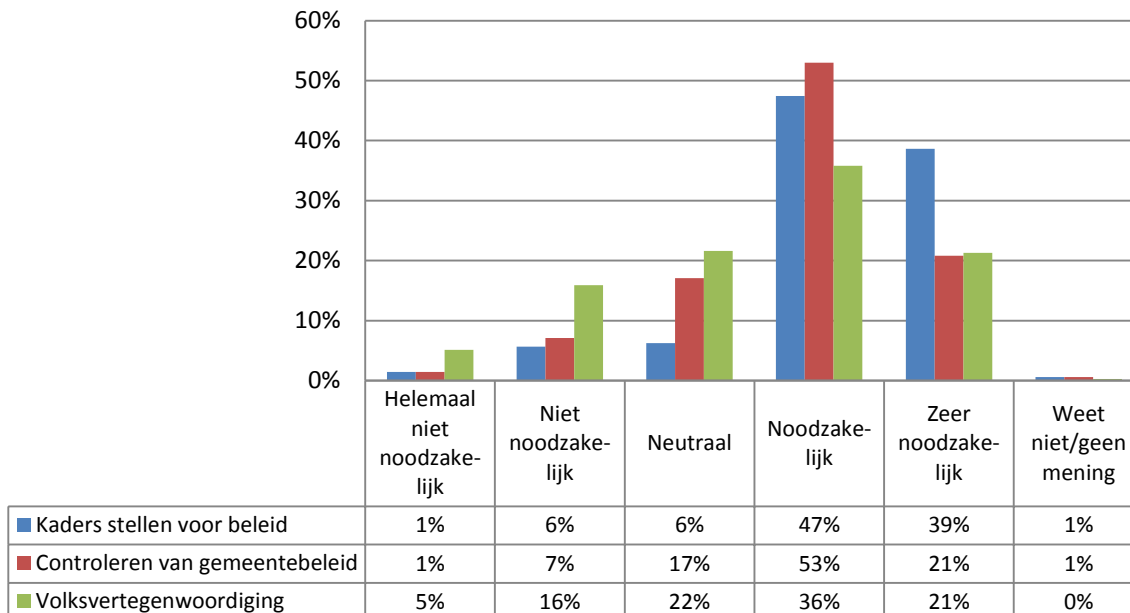

6. Wat vindt u de meest belangrijke rol die een gemeenteraadslid moet vervullen?

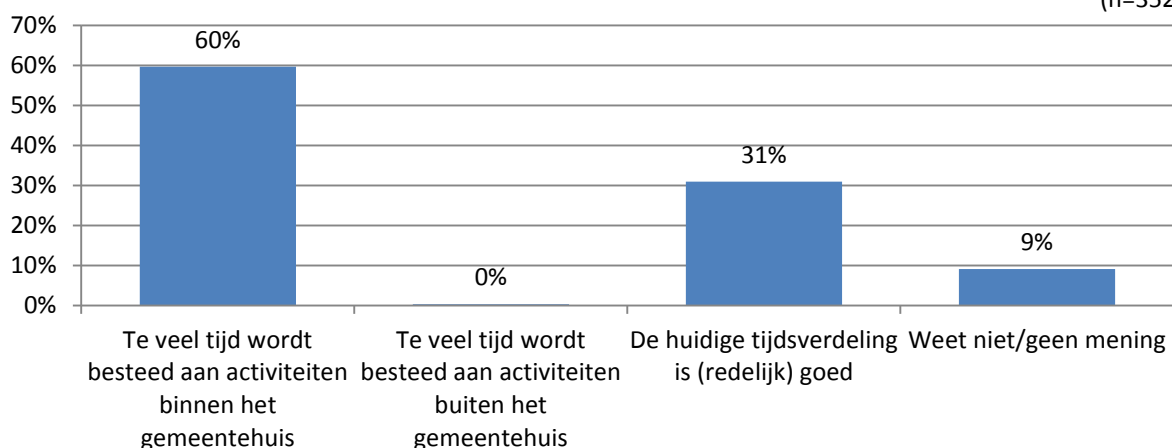
7. In hoeverre vindt u het noodzakelijk dat raadsleden in uw gemeente meer opleiding en training volgen voor het goed kunnen uitoefenen van de volgende kerntaken:

(n=352)

8. Wat vindt u van de tijd die raadsleden in uw gemeente besteden aan activiteiten binnen het gemeentehuis (commissies, vergaderingen) en activiteiten buiten het gemeentehuis (contacten met burgers).

(n=352)

4. Verantwoording

2.1 Methodiek

- In overleg met Raadslid.Nu zijn (meerkeuze)vragen opgesteld.
- Met een begeleidend schrijven is de vragenlijst op 2 maart 2017, via de e-mail, verstuurd aan alle raadsleden en collegeleden (leden van B&W).
- Een reminder is verstuurd op 7 maart 2017.
- Alle respondenten vullen, anoniem, de vragenlijst in.

2.2 Response versus populatie, de raadsleden

De enquête is door 1.641 gemeenteraadsleden ingevuld.

De verdeling response/populatie wordt hieronder vermeld.

Aantal (actief) gemeenteraadsleden (2017)	8.892 (populatie)
Aantal gemeenteraadsleden benaderd	8.245
Respondenten	1.641
Response	19,90% van de benaderde gemeenteraadsleden 18,45% van de (actieve) gemeenteraadsleden .

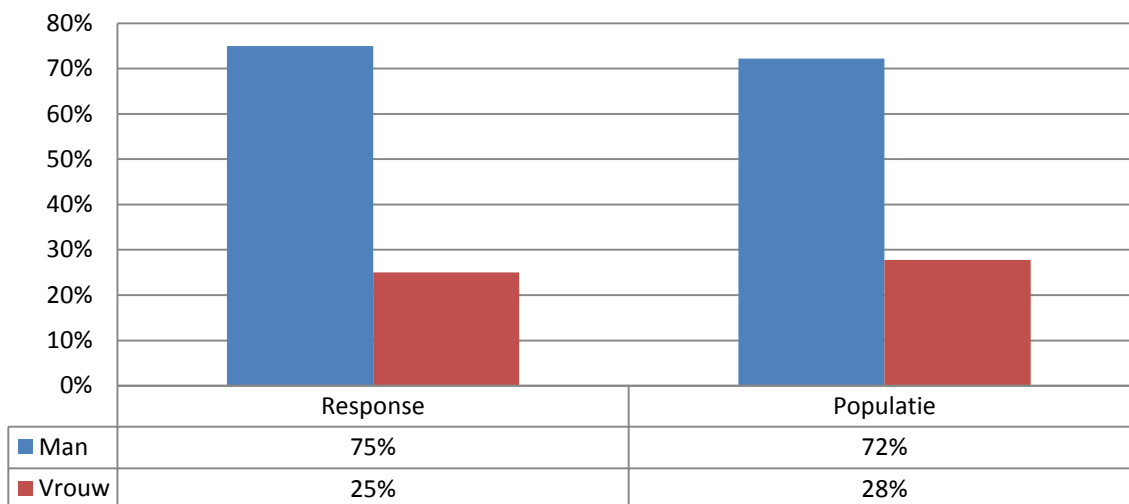
De response wordt met de populatie vergeleken op de volgende punten:

- Geslacht
- Politieke partij
- Aantal zetels in gemeenteraad
- Coalitie/oppositie
- Provincie
- Aantal inwoners (gemeente)

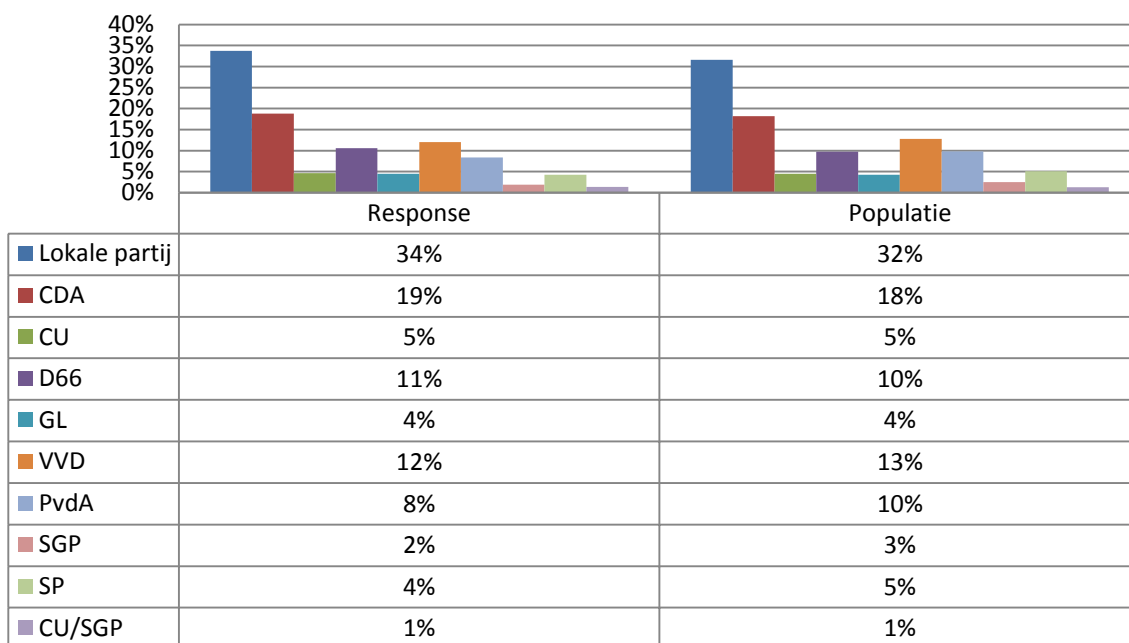
Op bovenstaande kenmerken is het raadsledenonderzoek een verkleinde afspiegeling van de werkelijkheid met een kleine oververtegenwoordiging in de response van mannelijke raadsleden en raadsleden, die in de oppositie zitten.

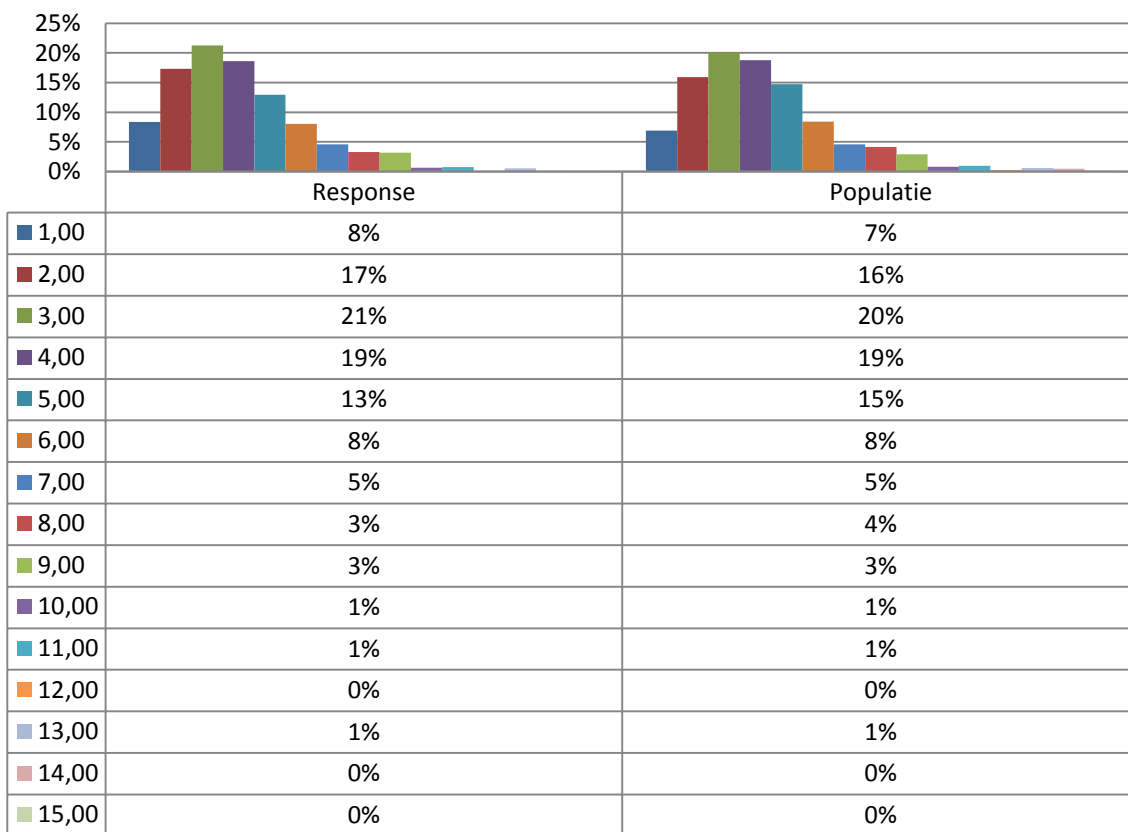
Geslacht

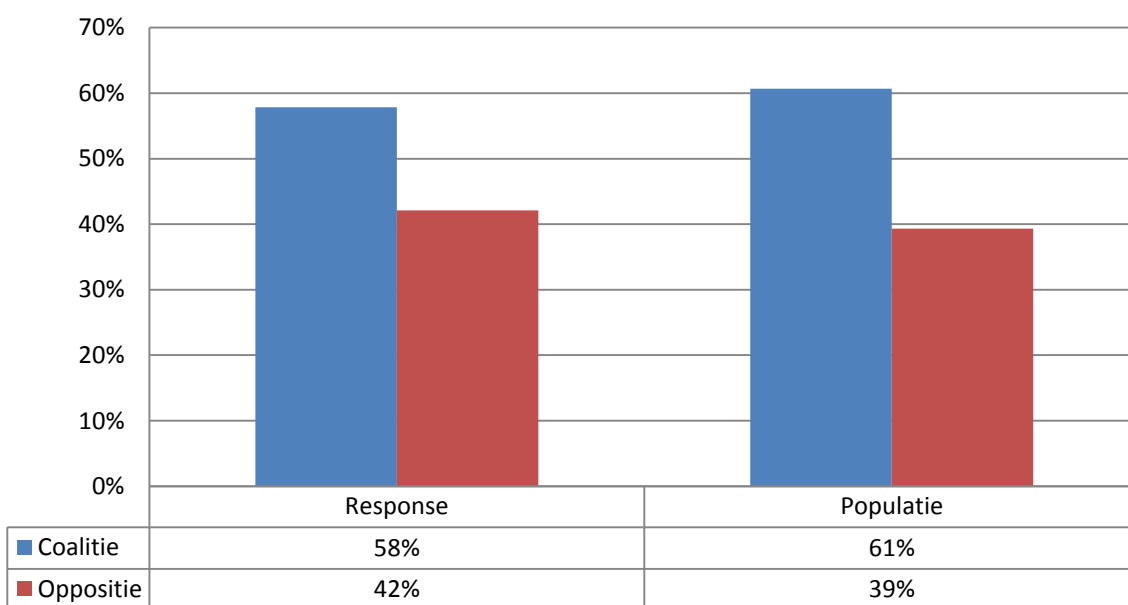
Politieke partij

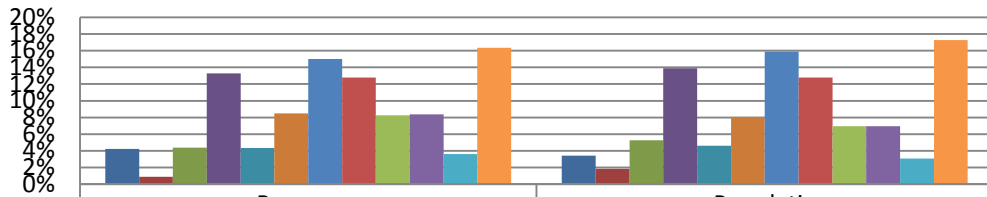
Aantal zetels in gemeenteraad

Coalitie/oppositie

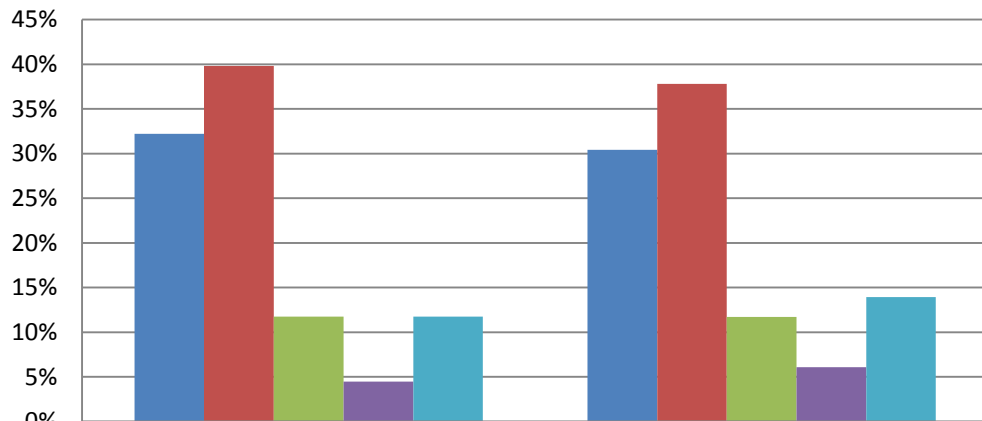

Provincie

Provincie	Response	Populatie
Drenthe	4%	3%
Flevoland	1%	2%
Friesland	4%	5%
Gelderland	13%	14%
Groningen	4%	5%
Limburg	8%	8%
Noord-Brabant	15%	16%
Noord-Holland	13%	13%
Overijssel	8%	7%
Utrecht	8%	7%
Zeeland	4%	3%
Zuid-Holland	16%	17%

Aantal inwoners (gemeente)

Aantal inwoners (gemeente)	Response	Populatie
< 25.000	32%	30%
25.000-50.000	40%	38%
50.000-75.000	12%	12%
75.000-100.000	4%	6%
> 100.000	12%	14%

2.3 Response versus populatie, de collegeleden

De enquête is door 383 collegeleden (leden van B&W) ingevuld.

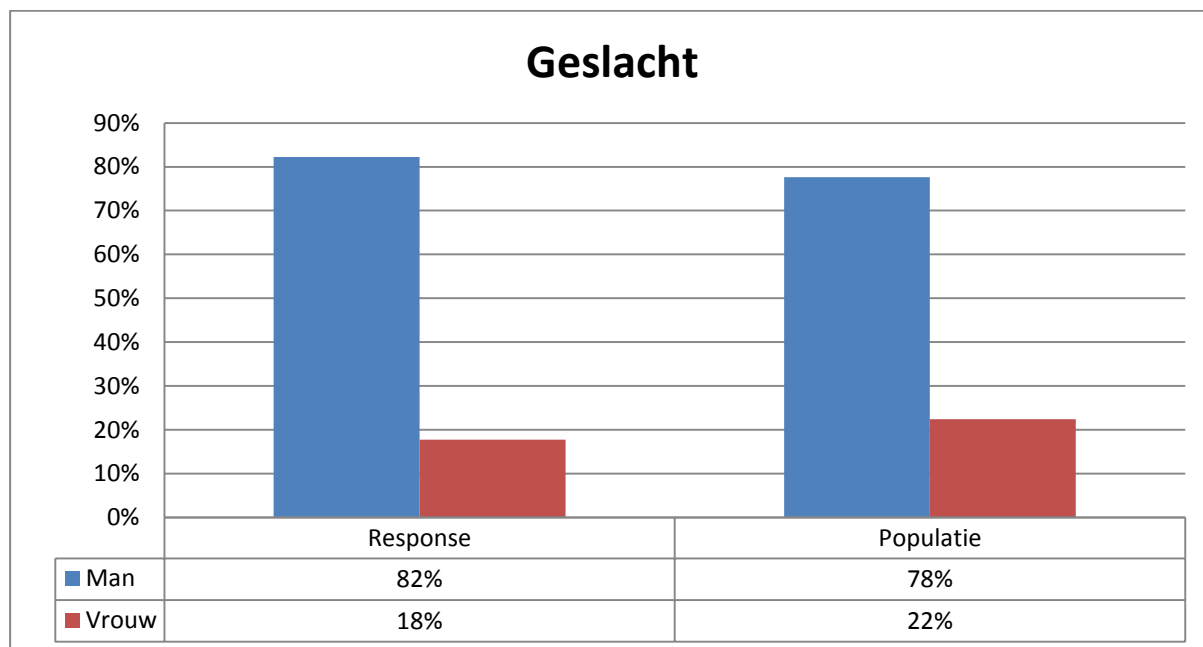
De verdeling response/populatie wordt hieronder vermeld.

Aantal leden van B&W – actief (2017)	1.822 (populatie)
Aantal leden van B&W benaderd	1.702
Respondenten	378
Response	22,21% van de benaderde collegeleden 20,75% van de (actieve) collegeleden

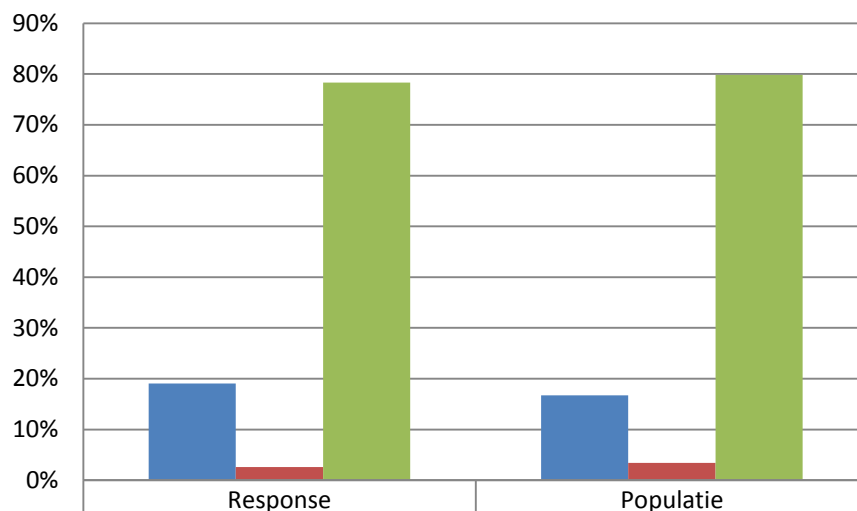
De response wordt met de populatie vergeleken op de volgende punten:

- Geslacht
- Functie
- Politieke partij
- Aantal zetels in gemeenteraad
- Provincie
- Aantal inwoners (gemeente)

Op bovenstaande kenmerken is het B&W-onderzoek een verkleinde afspiegeling van de werkelijkheid met een kleine oververtegenwoordiging in de response van mannelijke collegeleden, uit Gelderland en Noord-Brabant, werkzaam in gemeenten met minder dan 25.000 inwoners.

Functie

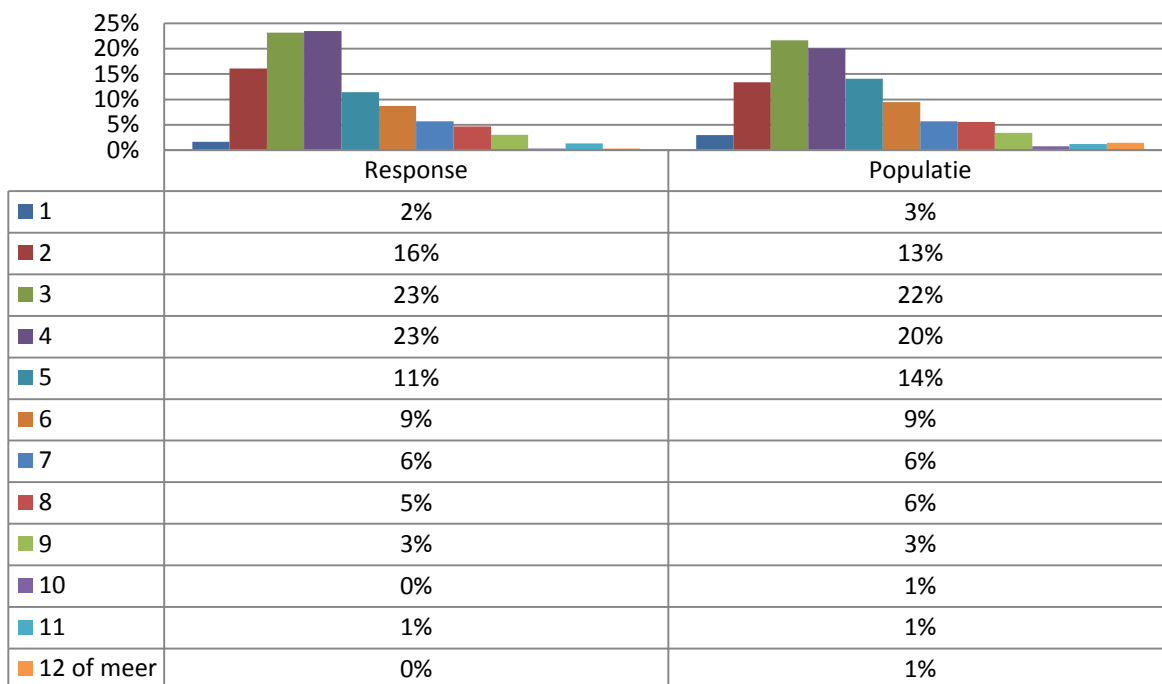
	Response	Populatie
■ Burgemeester	19%	17%
■ Waarnemend burgemeester	3%	3%
■ Wethouder	78%	80%

Politieke partij

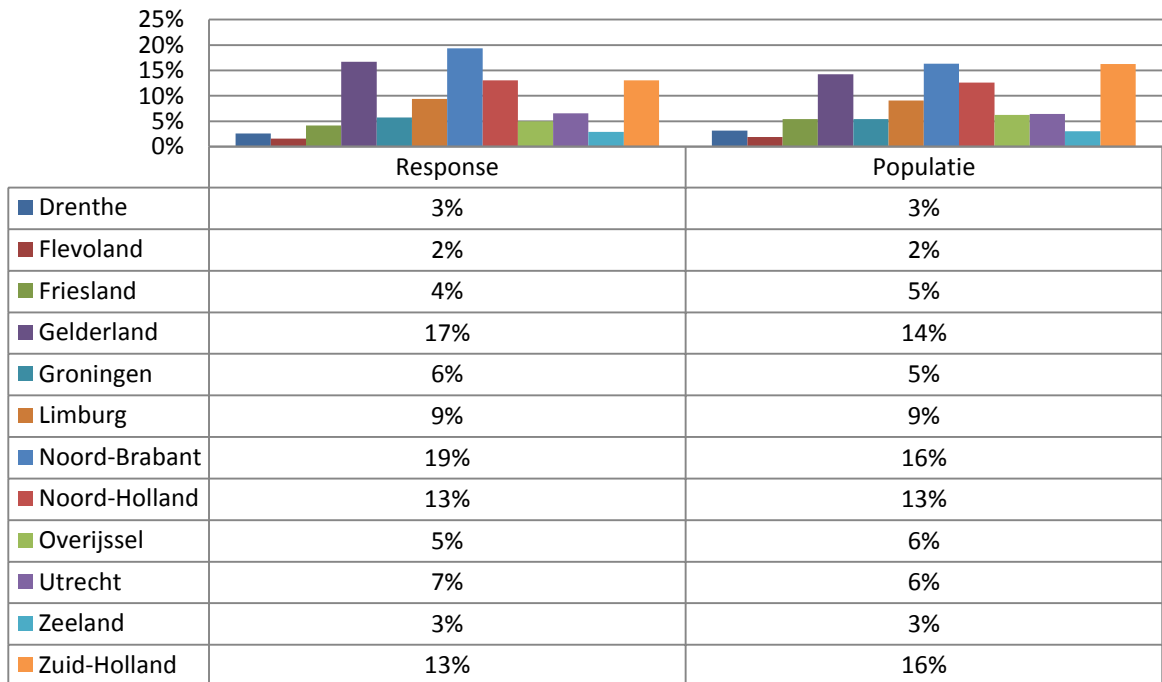

	Response	Populatie
■ Lokale partij	21%	20%
■ CDA	24%	26%
■ CU	5%	5%
■ D66	10%	10%
■ GL	4%	3%
■ VVD	19%	17%
■ PvdA	11%	12%
■ SGP	3%	3%
■ SP	3%	3%
■ CU/SGP	1%	1%

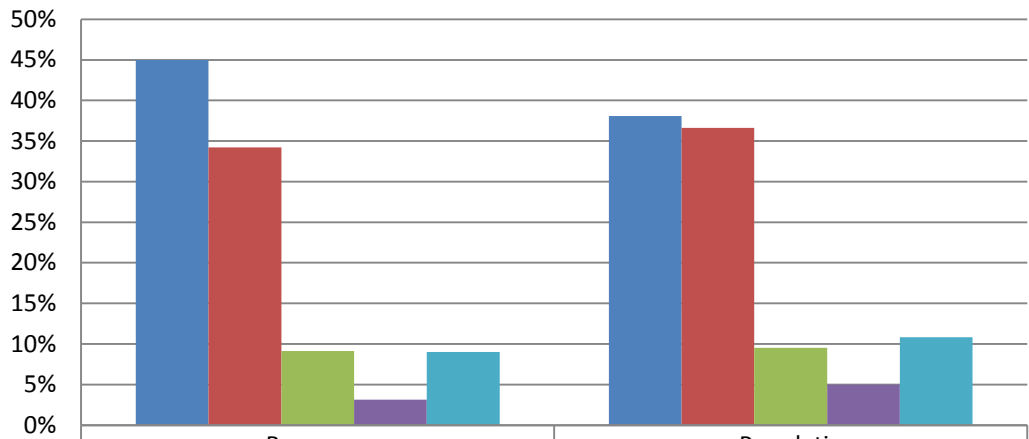
Aantal zetels in gemeenteraad

Provincie

Aantal inwoners (gemeente)

	Response	Populatie
■ < 25.000	45%	38%
■ 25.000-50.000	34%	37%
■ 50.000-75.000	9%	10%
■ 75.000-100.000	3%	5%
■ > 100.000	9%	11%

5. Overheid in Nederland

Overheid in Nederland is een label van onderzoeksbureau Toponderzoek.

Toponderzoek is een Horsters no-nonsens bedrijf, dat sterk is in het **raadplegen van meningen**. In een mondige wereld waarin men direct resultaat wil zien, is het peilen van meningen / ervaringen / beleving van belang om te overleven.

Onze professionele en flexibele medewerkers hebben interesse voor uw onderzoeksvraag om beleving en verbeterpunten bij uw medewerkers en/of klanten regulier te raadplegen. Wij maken de (verbeter)punten die leven en spelen bij uw medewerkers en/of klanten transparant.

Hierop inspelen levert meerwaarde en duurzaam voordeel op. Tevens toetst u of ingezette acties resultaat hebben.

Toponderzoek faciliteert dit proces als onafhankelijk onderzoeksbureau TIPTOP voor u.

Ten behoeve van het onderzoek maakt Toponderzoek gebruik van de overheidsdatabase <http://www.OverheidinNederland.nl>. Deze database bevat meer dan 50.000 politici en overheidsbestuurders. Naast de overheidsdatabase Overheid in Nederland heeft Toponderzoek eigen TIP-burgerpanels.

Toponderzoek
Expeditiestraat 12
5961 PX Horst

www.Toponderzoek.com
m.hulsen@toponderzoek.com
085-4860103

Toponderzoek is lid van MOA.